

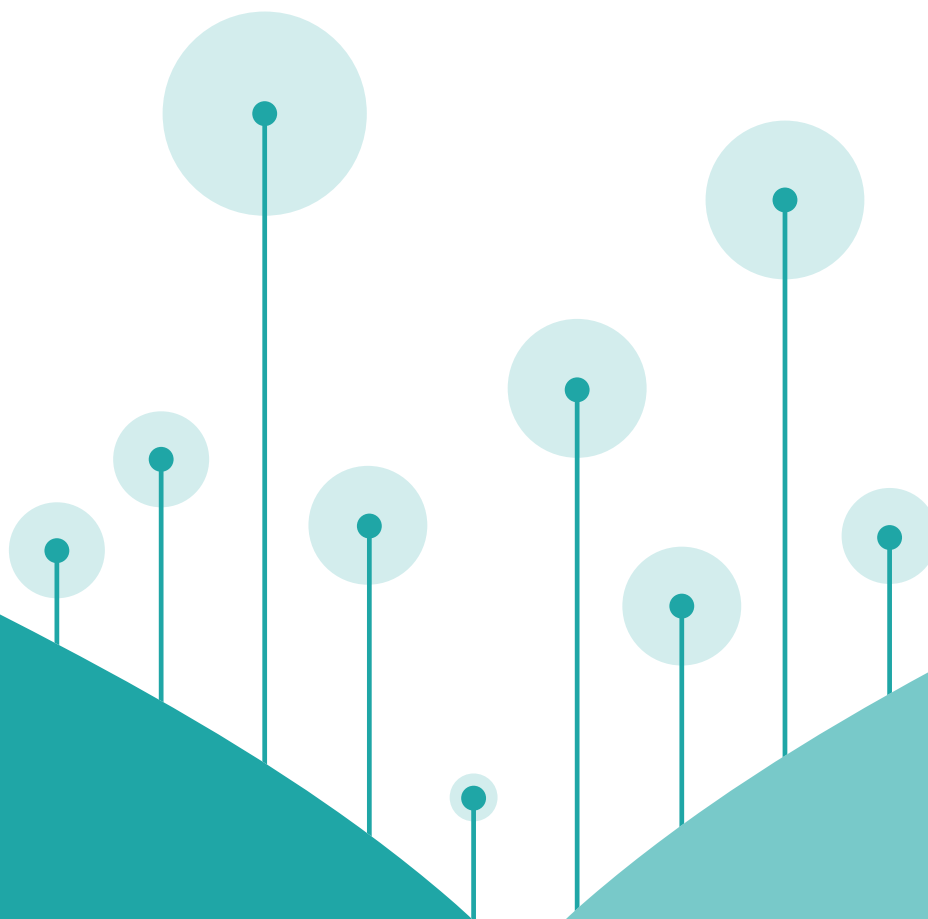
CO₂-PRESTATIELADDER®

Samen zorgen voor minder CO₂

RAPPORT MAATREGELLIJST 2016

Resultaten na één jaar Maatregellijst

MAART 2017

INHOUDSOPGAVE

DE MAATREGELLIJST	3
Inleiding	4
Wat is de Maatregellijst in de CO ₂ -Prestatieladder?	4
De werking van de Maatregellijst	5
Relatie met andere lijsten met reductiemaatregelen	6
EÉN JAAR MAATREGELLIJST IN CIJFERS	7
Bedrijven per activiteit	8
Top 10 meest geïmplementeerde maatregelen	9
Meest geïmplementeerde maatregelen per activiteit	11
Update 2017	15
WAT IS DE IMPACT VAN DE MAATREGELLIJST?	16
De Maatregellijst als referentie	17
De Maatregellijst als aanjager en inspiratiebron	17
Beperkingen van de Maatregellijst	18
CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	19
COLOFON	22

• DE MAATREGELLIJST

INLEIDING RAPPORT

Dit is de rapportage over de Maatregellijst 2016 van de CO₂-Prestatieladder. In dit hoofdstuk wordt een korte uitleg gegeven van de Maatregellijst en hoe deze werkt. In het volgende hoofdstuk wordt eerst een samenvatting gegeven van de meest ingevulde activiteiten en toegepaste maatregelen. Vervolgens volgt de kern van dit rapport: de meest geïmplementeerde maatregelen per activiteit. Daarna volgt een korte uitleg over de update naar Maatregellijst 2017. We sluiten vervolgens af met de impact van de Maatregellijst en de conclusies en aanbevelingen voor de belangrijkste belanghebbenden van de Maatregellijst.

WAT IS DE MAATREGELLIJST IN DE CO₂-PRESTATIELADDER?

Als onderdeel van certificering volgens de CO₂-Prestatieladder stellen bedrijven ambitieuze CO₂-reductiedoelstellingen vast en definiëren zij reductie-maatregelen (eis 3.B.1). Maar wat is ambitieus?

Dat dient een bedrijf vast te stellen 'in vergelijking met sectorgenoten'. Met de toename van het aantal gecertificeerde bedrijven is de behoefte gegroeid aan een hulpmiddel dat beter zicht geeft op de inzet van andere bedrijven in de sector, om daarmee beter de eigen doelstellingen te onderbouwen.

De Maatregellijst biedt nu dit hulpmiddel. De lijst wordt ingevuld door bedrijven die deelnemen aan de CO₂-Prestatieladder en geeft daarmee een overzicht van reductiemaatregelen die worden genomen door de bedrijven die gebruik maken van de ladder. Binnen

de lijst kunnen bedrijven zich vergelijken met sectorgenoten met vergelijkbare activiteiten. Voor bedrijven die beginnen met de CO₂-Prestatieladder, kan de lijst ook ideeën opleveren voor mogelijk te nemen maatregelen.

De eerste versie van de lijst is in 2015 samengesteld op basis van een analyse van een groot aantal reductieplannen die bedrijven hebben opgesteld in het kader van de CO₂-Prestatieladder, gevolgd door afstemming met brancheorganisaties en bedrijven. Het is een weerslag van maatregelen die bedrijven zelf daadwerkelijk in de praktijk toepassen. Om de lijst hanteerbaar te houden zijn de maatregelen generiek opgeschreven. Vanaf 1 januari 2016 is het voor alle deelnemers aan de CO₂-Prestatieladder (niveau 3 en hoger) verplicht om de Maatregellijst in te vullen.

DE WERKING VAN DE MAATREGELLIJST

De Maatregellijst bestaat uit een aantal CO₂-reductiemaatregelen, verdeeld over verschillende bedrijfsactiviteiten. Per maatregel zijn niveaus van implementatie aangegeven:

A 'standaard'

B 'voorstrevend'

C 'ambitieuw'

Een bedrijf dient alléén de maatregelen in te vullen voor de activiteiten waarvan het bedrijf zelf bepaalt dat deze voor het bedrijf relevant zijn.

Natuurlijk staan niet alle denkbare maatregelen in de lijst. Een bedrijf kan daarom ook eigen maatregelen opvoeren. Bij certificering voor de Ladder door een Certificerende Instelling (CI) dient de door het bedrijf ingevulde lijst als onderbouwing van de relatieve positie van het bedrijf, in vergelijking met sectorgenoten.

De gegevens die de bedrijven invullen in de Maatregellijst worden opgeslagen in een online database. Alleen het bedrijf zelf kan een uitdraai maken van de gegevens die het heeft ingevuld, ter controle en om deze te kunnen bespreken met de CI. SKAO heeft alleen toegang tot geanonimiseerde gegevens ten behoeve van de jaarlijkse actualisatie van de lijst en voor bijvoorbeeld deze rapportage. SKAO heeft geen inzicht in wat een specifiek bedrijf heeft ingevuld. Anderen, zoals de CI en andere bedrijven, hebben geen toegang tot de gegevens in de database.

De Maatregellijst wordt jaarlijks geactualiseerd aan de hand van die geanonimiseerde gegevens. Het niveau waarop een maatregel wordt geïmplementeerd kan worden aangescherpt en formuleringen kunnen aangepast worden. Zo ontstaat een zelflerend systeem dat meegroeit met de mate waarin bedrijven bepaalde maatregelen toepassen en dat ruimte biedt voor nieuwe maatregelen en innovaties.

Bij het invullen van de Maatregellijst wordt bedrijven ook gevraagd de 'globale maat' in te vullen: totaalgegevens van omzet, aantal mensen in dienst (fte's) en CO₂-uitstoot. Deze gegevens zijn primair bedoeld

*Zo ontstaat
een zelflerend
systeem dat
meegroeit
met de mate
waarin
bedrijven
bepaalde
maatregelen
toepassen*

om aan individuele bedrijven zelf inzicht te geven in het verloop van de eigen emissies in de tijd. Ze zullen niet gebruikt worden om individuele bedrijven met elkaar te vergelijken. Daarvoor zijn er te veel bedrijfsspecifieke omstandigheden die een dergelijke vergelijking kunnen beïnvloeden.

RELATIE MET ANDERE LIJSTEN MET REDUCTIEMAATREGELLEN

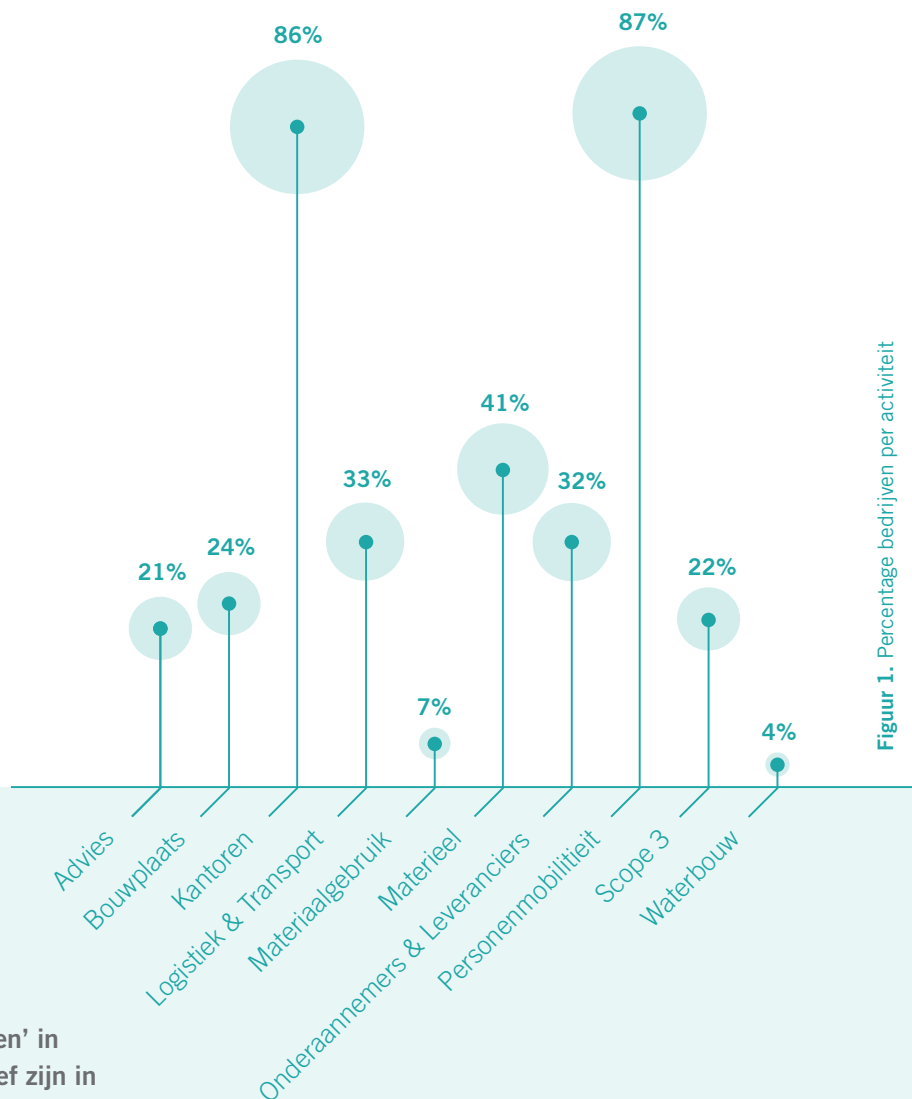
Er bestaan diverse andere lijsten met mogelijke reductiemaatregelen die voor bedrijven van belang kunnen zijn, zoals de lijst met Erkende Maatregelen die door het Ministerie van IenM is opgesteld en maatregellijsten die in het kader van de Meerjarenaafspraken zijn opgesteld. De Maatregellijst bij de CO₂-Prestatieladder is geen vervanging voor dergelijke lijsten. Wel zijn enkele maatregelen opgenomen die verwijzen naar andere lijsten. In de update van 2017 is bijvoorbeeld implementatie van onderdelen van de MJA3 maatregellijst voor ICT als maatregel toegevoegd.

EÉN JAAR MAATREGELLIJST IN CIJFERS

De Maatregellijst is in 2016 door 722 bedrijven ingevuld. Deze bedrijven hebben tezamen per 1 januari 2017:

- **5517** maatregelen geïmplementeerd
- **3259** maatregelen gepland
- **850** maatregelen zelf toegevoegd (zowel geïmplementeerde als geplande maatregelen)

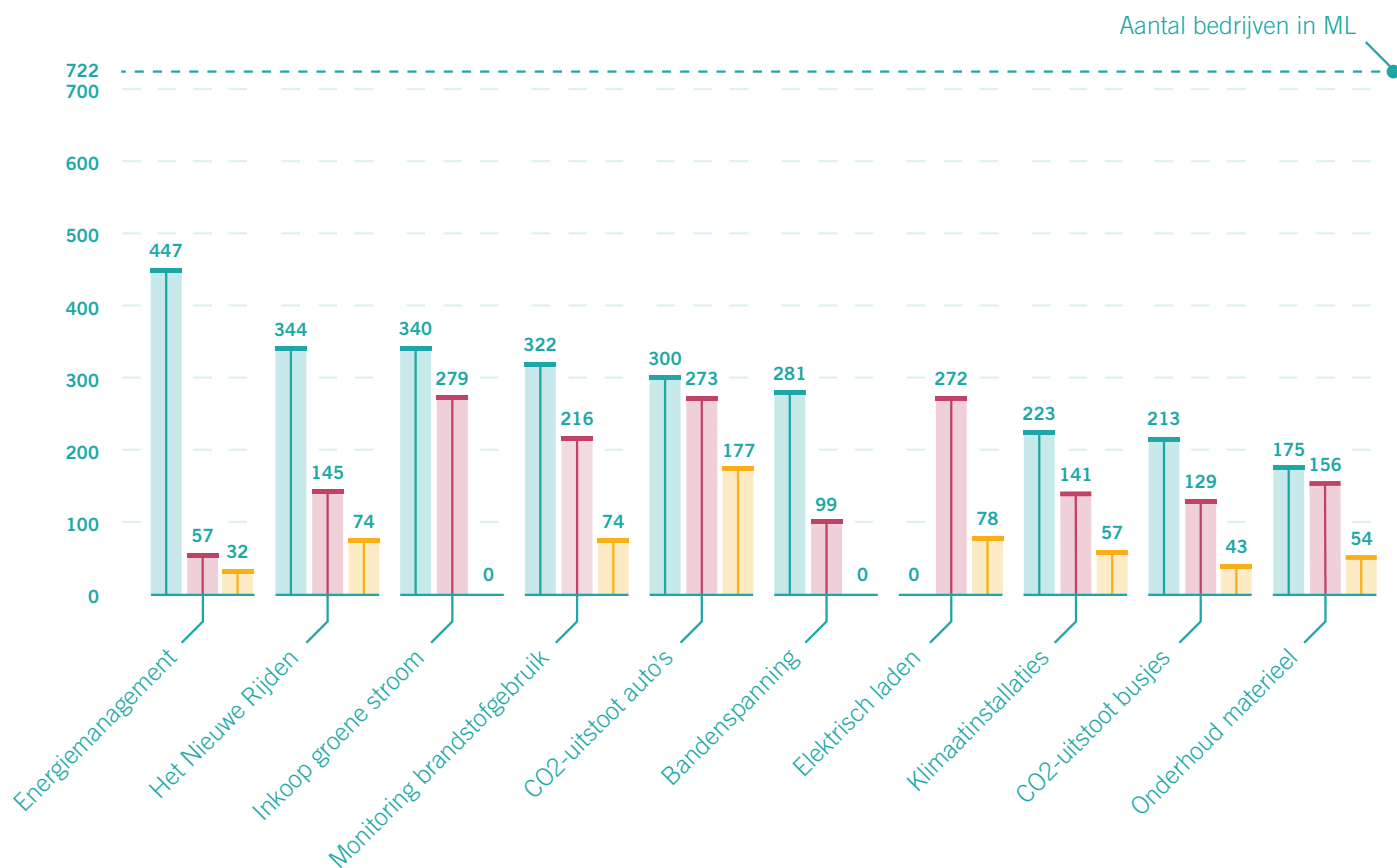
Figuur 1. Percentage bedrijven per activiteit

BEDRIJVEN PER ACTIVITEIT

De Maatregellijst is gestructureerd in ‘activiteiten’ in plaats van ‘sectoren’, omdat veel bedrijven actief zijn in meerdere sectoren. Bedrijven kiezen zelf de maatregelen in de lijst die betrekking hebben op de activiteiten die voor hen relevant zijn. Niet alle bedrijven nemen maatregelen binnen alle activiteiten, bijvoorbeeld omdat een bedrijf een bepaalde activiteit niet in huis heeft. Ook kan een bedrijf ervoor kiezen in sommige activiteiten niet actief met CO₂-reductie bezig te zijn, bijvoorbeeld omdat de emissies in die activiteit voor het bedrijf niet materieel zijn. Per activiteit wordt in **Figuur 1** het percentage bedrijven gegeven dat één of enkele maatregelen binnen die activiteit heeft gepland of geïmplementeerd.

Kantoren en personenmobiliteit komen bij vrijwel alle bedrijven voor, vandaar dat de meeste bedrijven maatregelen binnen deze activiteiten opvoeren. Deze maatregelen werken vooral door in de bedrijfsvoering van bedrijven. Andere activiteiten zijn vooral (ook) relevant voor de uitvoering van projecten. Voor deze activiteiten loopt het aantal bedrijven voor wie ze relevant zijn verder uiteen.

TOP 10 MEEST GEÏMPLEMENTEERDE MAATREGELEN

Figuur 2. Top 10 meest genomen maatregelen (namen maatregelen verkort, zie Tabel 1)

In **Figuur 2** is de **top 10 van meest geïmplementeerde maatregelen** weergegeven. Dit betreft het aantal bedrijven dat een bepaalde maatregel genomen heeft. Per maatregel is de mate van implementatie te zien (niveau A, B of C).

In **Tabel 1** (volgende pagina) zijn **omschrijvingen van de verschillende maatregelen per niveau** te vinden. Zoals te verwachten vallen de meeste van deze maatregelen binnen de activiteiten 'Kantoren' en 'Personenmobiliteit'.

Niveau	Aantal bedrijven	% van totaal	Omschrijving maatregelen (verkort)
ENERGIEMANAGEMENT			
A	447	62%	Jaarlijkse analyse van energierekeningen
B	57	8%	Meer dan 50% van het opp. heeft gebouwbeheersysteem
C	32	4%	Meer dan 80% van het opp. heeft gebouwbeheersysteem
STIMULEREN ZUINIG RIJDEN: HET NIEUWE RIJDEN			
A	344	48%	Beschikbaar stellen van toolboxes voor alle chauffeurs.
B	145	20%	Elke chauffeur van een busje heeft cursus gevolgd
C	74	10%	90% van de chauffeurs (auto & busje) heeft cursus gevolgd
INKOOP GROENE STROOM EN/OF NEDERLANDSE GARANTIES VAN OORSPRONG (GVO)			
A	340	47%	Tenminste 50% van de ingekochte stroom is groen.
B	279	39%	Tenminste 75% van de ingekochte stroom is groen.
BELEID T.A.V. AANSCHAF/LEASE NIEUWE PERSONENAUTO'S			
A	322	45%	Gemiddelde uitstoot lager dan 150 gr/km
B	216	30%	Gemiddelde uitstoot lager dan 110 gr/km
C	74	10%	Gemiddelde uitstoot lager dan 95 gr/km
CONTROLE JUISTE BANDENSPANNING LEASEAUTO'S			
A	300	42%	Jaarlijkse controle bij meer dan 25% van de leaseauto's
B	273	38%	Jaarlijkse controle bij meer dan 50% van de leaseauto's
C	177	25%	Jaarlijkse controle bij meer dan 75% van alle auto's
MONITORING BRANDSTOFGEBRUIK EN TERUGKOPPELING NAAR BESTUURDERS			
A	281	39%	Monitoren van brandstofgebruik en jaarlijks feedback
B	99	14%	Monitoren van brandstofgebruik en 3-maandelijks feedback
STIMULEREN ELEKTRISCH RIJDEN			
B	272	38%	Tenminste één laadpunt bij één kantoor aanwezig.
C	78	11%	Tenminste één laadpunt bij elk vast kantoor.
OPTIMALISATIE KLIMAATINSTALLATIES			
A	223	31%	Inregelen van klimaatinstallaties van nieuwe gebouwen.
B	141	20%	Meer dan 50% van het opp. elke 5 jaar ingeregeld
C	57	8%	Meer dan 80% van het opp. heeft dynamische inregeling
BELEID T.A.V. AANSCHAF/LEASE NIEUWE BUSJES			
A	213	30%	Gemiddelde uitstoot is lager dan 210 gr/km.
B	129	18%	Gemiddelde uitstoot is lager dan 175 gr/km.
C	43	6%	Gemiddelde uitstoot is lager dan 147 gr/km.
ONDERHOUD MATERIEEL VOLGENS FABRIEKSVOORSCHRIFTEN			
A	175	24%	Klein deel wordt onderhouden volgens voorschrift
B	156	22%	25% wordt onderhouden volgens voorschrift.
C	54	7%	100% wordt onderhouden volgens voorschrift

Tabel 1. Overzicht meest genomen maatregelen

MEEST GEÏMPLEMENTEERDE MAATREGELN PER ACTIVITEIT

Hieronder is per activiteit aangegeven welke maatregelen het vaakst zijn geïmplementeerd. Daarvoor tellen we het aantal bedrijven dat de maatregel op niveau A heeft geïmplementeerd. Voor deze maatregelen geven we ook het aantal bedrijven dat deze maatregel op niveau B of C heeft geïmplementeerd. Waarbij altijd geldt dat implementatie op een hoger niveau ook implementatie op het lagere niveau impliceert.

Kantoren

624 Bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'kantoren'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Energiemanagement:** 72% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit voert jaarlijkse analyses van energierekeningen uit (niveau A), 9% gebruikt een gebouwbeheersysteem voor meer dan 50% van het gebruiksoppervlak (niveau B), en 5% doet dit voor 80% van het gebruiksoppervlak (niveau C).
- **Inkoop groene stroom:** Bij 54% van deze bedrijven is meer dan 50% van de ingekochte stroom groen (niveau A), bij 45% is meer dan 75% groen (niveau B). Niveau C was niet gedefinieerd.

Er lijkt nog veel groeipotentieel te zijn voor toepassing van maatregelen binnen deze activiteit. Naast verder implementeren van energiemangement en meer inkoop van groene stroom voor de meeste gebouwen vallen onder deze activiteit bijvoorbeeld ook maatregelen als 'verbeteren energielabel' (13% van de bedrijven geeft aan dat haar gebouwen een gemiddeld energielabel D of hoger hebben) en 'zelf duurzame energie opwekken' (15% wekt zelf energie op). Bij de zelf opgevoerde maatregelen zijn door bedrijven een groot aantal maatregelen toegevoegd die bijdragen aan verbetering van het energielabel. Beter is om in plaats van het zelf opvoeren van een nieuwe maatregel de resulterende verbetering van het energielabel in de lijst in te vullen.

Bij 54% van deze bedrijven is meer dan 50% van de ingekochte stroom groen (niveau A), bij 45% is meer dan 75% groen (niveau B).

De maatregel '**verbeter het energielabel van een gebouw**' is een voorbeeld van een verzameling van deelmaatregelen, zoals LED verlichting, isolatie en zonwering. Die hoeven dus niet apart als eigen maatregel te worden opgevoerd.

Personenmobiliteit

631 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'personenmobiliteit'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Het Nieuwe Rijden:** 55% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit stelt een toolbox ter beschikking aan alle chauffeurs (niveau A), bij 23% hebben chauffeurs van busjes een cursus gevolgd (niveau B). Bij 12% heeft 90% van alle chauffeurs een cursus gevolgd (niveau C).
- **Beleid aanschaf of lease van personenauto's:** bij 51% is de gemiddelde uitstoot van het wagenpark lager dan 150 g/km (niveau A), bij 34% ligt het gemiddelde lager dan 110 g/km (niveau B) en bij 12% lager dan 95 g/km (niveau C).

Er is groeipotentieel voor verbetering van de uitstoot van het wagenpark: het Nederlandse gemiddelde van nieuw verkochte auto's (2015) zit op 101 g/km. Gebruik van een persoonlijk mobiliteitsbudget, waardoor werknemers bewuster kunnen kiezen in hun mobiliteitsbehoefte wordt nog weinig toegepast: 7% van deze bedrijven neemt maatregelen op dit gebied.

Bij de update (2017) van de lijst is het implementatieniveau van enkele maatregelen in deze activiteit aangescherpt en zijn vier nieuwe maatregelen toegevoegd:

- het gebruik van **alternatieve brandstoffen** (waaronder ook elektrisch rijden);
- het beschikbaar stellen van **fietsen** en **e-bikes**;
- stimuleren **carpoolen**;
- **wedstrijd zuinig en/of minder rijden** voor werknemers.

Onderaannemers & leveranciers

232 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'onderaannemers en leveranciers'. Hieronder vallen 2 maatregelen, waarvan selectie onderaannemer op reisafstand (62%) het meest wordt geïmplementeerd.

Bij de update (2017) zijn beide maatregelen aangescherpt en is 'Het Nieuwe Draaien' als maatregel toegevoegd. Dit is een sectorinitiatief van de Stichting Natuur en Milieu om bewuster te leren omgaan met het energiegebruik van bouwmachines. Van deze maatregel wordt verwacht dat veel bedrijven ermee aan de slag kunnen gaan.

Materiaalgebruik en Scope 3

53 bedrijven hebben een maatregel ingevuld in de activiteit 'materiaalgebruik'. De maatregel 'selectie materialen obv Dubocalc' wordt door 40% van deze bedrijven geïmplementeerd.

In de activiteit 'Scope 3' hebben 159 bedrijven maatregelen ingevuld. De maatregel 'Ontwikkeling extra reducerende maatregelen in projecten' wordt door 74% van die bedrijven geïmplementeerd.

Voor beide activiteiten is één maatregel geformuleerd. Er zijn veel meer maatregelen mogelijk en er worden door bedrijven ook veel eigen maatregelen opgevoerd. Deze maatregelen blijken echter lastig te veralgemenen op een manier die de lijst hanteerbaar houdt. Het formuleren van nieuwe maatregelen in deze categorieën zou onderdeel kunnen zijn van een ontwikkelingsproject in het kader van eis 4D van de ladder. De verwachting is dan ook dat er in de toekomst meer maatregelen zullen worden toegevoegd.

Gebruik van een persoonlijk mobiliteitsbudget wordt nog weinig toegepast. 7% van deze bedrijven neemt maatregelen op dit gebied.

Waterbouw - schepen

31 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'Waterbouw – schepen'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Terugdringen stationair dieselgebruik:** 55% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit gebruikt walstroom of een eigen generator (niveau A).
- **Verbeteren brandstofefficiency equipment:** 48% heeft efficiency-indicatoren gedefinieerd en monitoring ingevoerd (niveau A).

Bij de update van de lijst (2017) is het gebruik van additieven in diesel voor een verbeterde efficiency als nieuwe maatregel toegevoegd. Groeipotentieel in deze activiteit zit in de implementatie van 'Het Nieuwe Varen' en in maatregelen gericht op een verbeterde monitoring met koppeling aan CO₂-doelstellingen en in het gebruik van brandstof die minder CO₂ uitstoot (biobrandstof en/of toevoeging van additieven). Het gebruik van SEEMP (Ship Energy Efficiency Management Plan) is nog niet wijdverbreid, dit zou een onderwerp voor een sectorbreed reductieprogramma kunnen zijn.

Bouw - materieel

298 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'Bouw – materieel'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Onderhoud materieel volgens fabrieksvoorschriften:** 59% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit onderhoudt tot 25% van het machinepark volgens fabrieksvoorschriften (niveau A), bij 52% geldt dit voor meer dan 25% van de machines (niveau B), bij 18% geldt dit voor 100% van de machines (niveau C).
- **Aanschaf zuinigere machines:** 46% houdt bij 50% van de aankopen van machines rekening met het brandstofgebruik, voor 29% van deze bedrijven geldt dit voor 75% van de aankopen en 19% van de bedrijven doet dit bij 90% van de aankopen.

Gebruik van materieel is voor veel bedrijven in de GWW sector de belangrijkste bron van CO₂-uitstoot. Een aantal maatregelen met groeipotentie: 26% van de bedrijven is actief bezig met het implementeren van 'het Nieuwe Draaien', 29% van de bedrijven voldoet aan niveau A met betrekking tot de toepassing van start/stop systemen, en het onderhoud van materieel lijkt eenvoudig beter te kunnen. De update 2017 van de lijst bevat enkele aangescherpte maatregelen en twee nieuwe maatregelen:

- **'Het Nieuwe Stallen'**. Deze maatregel komt voort uit het sector-initiatief 'Sturen op CO₂' van brancheorganisatie CUMELA en betreft afspraken tussen bedrijven om materieel bij elkaar te kunnen stallen en zo vervoersbewegingen te reduceren.
- **Elektrificatie van handgereedschap.**

Bouw – transport

239 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'Bouw – transport'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Controle juiste bandenspanning vrachtauto's:** 57% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit controleert de bandenspanning tenminste jaarlijks (niveau A), 31% doet dit elke 3 maanden (niveau B).
- **Stimuleren zuinig rijden door Het Nieuwe Rijden:** 54% heeft enkele chauffeurs op cursus gestuurd, bij 45% is tenminste 35% van de chauffeurs op cursus geweest en bij 30% is tenminste 75% van de chauffeurs op cursus geweest

Bij de update (2017) zijn enkele maatregelen aangescherpt en zijn drie nieuwe maatregelen toegevoegd:

- het gebruik van **alternatieve brandstoffen** (inclusief elektrisch rijden);
- organiseren **wedstrijd zuinig rijden** voor werknemers;
- het toepassen van **start/stop systemen**.

Groeipotentieel zit vooral in implementatie van maatregelen die erop zijn gericht om motoren niet stationair te laten draaien (standkachel/stand-airco, start/stop systemen). Maar ook het controleren van de bandenspanning kan met geringe inspanning worden verbeterd.

Bouw – bouwplaats

174 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'Bouw – bouwplaats'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Gebruik rijplaten:** 63% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit gebruikt waar mogelijk rijplaten om rolweerstand te verminderen.
- **Inkoop groene stroom:** 32% gebruikt groene stroom op de bouwplaats (niveau A), Bij 23% is dit tenminste 50% van het stroomgebruik (niveau B).

Veel groeipotentieel zit in 'eigen opwekking duurzame energie' (7%), bijvoorbeeld door bouwketen van zonnecellen te voorzien. Met geringe inspanning kan ook de inzet van groene stroom aanzienlijk worden verhoogd.

Advies

150 bedrijven hebben maatregelen ingevuld in de activiteit 'Advies'. De meest geïmplementeerde maatregelen zijn:

- **Dialog m.b.t. CO₂-reductie met grote opdrachtgevers:** 43% van de bedrijven met maatregelen binnen deze activiteit geeft aan incidenteel CO₂-reductie te bespreken met grote opdrachtgevers, 17% doet dit als vast agendapunt in periodiek overleg.
- **CO₂-bewustzijn bij medewerkers:** Bij 35% is er voor tenminste 20% van de nieuwe adviseurs bij het inwerken aantoonbaar aandacht voor CO₂-reductie (niveau B), bij 26% is dit voor tenminste 50% van de nieuwe adviseurs.

De maatregel 'Aandacht voor CO₂-reductie in projecten NIET verkregen met gunningsvoordeel' wordt door 29% geïmplementeerd. Deze maatregel is vooral gericht op ontwerp opdrachten. Hier lijkt nog groeipotentieel te zijn. Ook van de bovengenoemde meest geïmplementeerde maatregelen kan de toepassing omhoog.

32% gebruikt groene stroom op de bouwplaats (niveau A), Bij 23% is dit tenminste 50% van het stroomgebruik (niveau B).

Update 2017

De Maatregellijst wordt jaarlijks geactualiseerd. Het niveau waarop een maatregel wordt geïmplementeerd kan dan verschuiven: van C naar B of van B naar A, als blijkt dat een maatregel op niveau B of C door steeds meer bedrijven genomen wordt en gaandeweg meer als standaard beschouwd kan worden voor de groep bedrijven voor wie deze activiteit relevant is. Ook kunnen formuleringen eventueel aangepast worden. De door bedrijven opgevoerde eigen maatregelen worden geanalyseerd om te kijken of het gewenst is om nieuwe maatregelen aan de lijst toe te voegen. Ook kunnen maatregelen voorgesteld worden als resultaat van een ontwikkelingsproject (eis 4D) of voorgedragen worden door brancheorganisaties.

Begin 2017 is voor de eerste keer een geactualiseerde versie van de Maatregellijst gepubliceerd. Deze update heeft plaats gevonden op basis van de gegevens die op 1 augustus 2016 in de database van de Maatregellijst verzameld waren.

Bij de update zijn 24 maatregelen aangepast of aangescherpt en zijn 20 nieuwe maatregelen aan de lijst toegevoegd. De meeste toegevoegde maatregelen zijn toegevoegd op basis van gesprekken met de afval- en ICT-sector. Beide zijn nu als nieuwe activiteit toegevoegd. Van de door bedrijven zelf opgevoerde maatregelen is een beperkt deel overgenomen en toegevoegd aan de lijst. In de analyse bleek dat veel van die 'nieuwe' maatregelen al onder een van de maatregelen op de Maatregellijst vallen, bijvoorbeeld onder de maatregel 'verbeter het Energielabel van een gebouw'. Ook zijn veel maatregelen niet overgenomen omdat ze niet duidelijk omschreven waren of te specifiek voor een bepaald bedrijf.

Bij het aanpassen van formulering van bestaande maatregelen is dit gedaan ter verduidelijking, inhoudelijk zijn maatregelen niet wezenlijk veranderd. Bovendien is het gemak van het invullen in de gaten gehouden: wanneer in de database bijvoorbeeld een maatregel van niveau B naar niveau A is verplaatst, zijn de ingevulde gegevens mee verhuisd.

Bij de update zijn 24 maatregelen aangepast of aangescherpt en zijn 20 nieuwe maatregelen aan de lijst toegevoegd.

• WAT IS DE IMPACT VAN DE MAATREGELLIJST?

WAT IS DE IMPACT VAN DE MAATREGELLIJST?

De Maatregellijst leidt natuurlijk niet direct tot CO₂-reductie. Dat doen bedrijven zelf door daadwerkelijk maatregelen te nemen. De impact van de lijst is indirect. Binnen de Ladder dient de Maatregellijst als referentie voor inspanningen en ambities, als platform van bestaande en vernieuwende maatregelen en als inspiratiebron.

DE MAATREGELLIJST ALS REFERENTIE

Door het gebruik van de Maatregellijst krijgen bedrijven en CI's beter inzicht in de maatregelen die bedrijven in de sector nemen. Omdat de positie van de ambities van een bedrijf ten opzichte van andere bedrijven beter zichtbaar is, worden bedrijven gestimuleerd om hun ambities te verleggen, waardoor ook meer CO₂-reductie gerealiseerd wordt. Bij certificering gebruikt de CI de door het bedrijf ingevulde Maatregellijst als hulpmiddel om de ambities van het bedrijf te beoordelen in vergelijking met sectorgenoten.

Het onderdeel 'globale maat' in de Maatregellijst geeft bedrijven op termijn de mogelijkheid om CO₂-reductie (of toename) met voorgaande jaren te vergelijken en eventueel een relatie te leggen met groei of krimp van het bedrijf, in omzet en/of fte's. Dat inzicht kan ook tot extra reductie leiden.

DE MAATREGELLIJST ALS AANJAGER EN INSPIRATIEBRON

De CO₂-Prestatieladder wil bedrijven aanzetten tot het nemen van reductiemaatregelen, zowel bestaande als vernieuwende.

De Maatregellijst is daarvoor een belangrijk platform. De lijst kan als inspiratiebron fungeren: een lijst met mogelijke maatregelen die

Omdat de positie van de ambities van een bedrijf ten opzichte van andere bedrijven beter zichtbaar is, worden bedrijven gestimuleerd om hun ambities te verleggen.

wellicht relevant zijn. Voor nieuwe toetreders tot de CO₂-Prestatieladder kan het een handreiking zijn met suggesties om eerste maatregelen te nemen. Voor bedrijven die al langer actief zijn met de Ladder kan het ideeën leveren om nieuwe onderwerpen aan te pakken.

In het kader van eis 5D wordt een bedrijf gevraagd een sectorbreed CO₂-emissiereductieprogramma te initiëren. Dat kan worden gericht op de implementatie van een specifieke maatregel uit de Maatregellijst. Dit stimuleert bedrijven om een maatregel uit de Maatregellijst vaker en op een hoger niveau te implementeren.

Ontwikkelingsprojecten (eis 4D) zijn erop gericht vernieuwende reductie-maatregelen te ontwikkelen. Die kunnen vervolgens een plaats krijgen op de Maatregellijst. Ook uit keteninitiatieven (eis 4B2) kunnen maatregelen voortkomen die toegevoegd kunnen worden aan de Maatregellijst. Hierdoor raken vernieuwende maatregelen bekend bij andere bedrijven. Door deze ontwikkelprojecten, sectorinitiatieven en innovaties in het kader van de CO₂-Prestatieladder is de verwachting dat gaandeweg meer maatregelen aan de lijst worden toegevoegd en steeds completer en beter wordt.

BEPERKINGEN VAN DE MAATREGELLIJST

Niet alle CO₂-reductie die bedrijven realiseren is het gevolg van de implementatie van maatregelen op de Maatregellijst. Reden daarvoor is dat de Maatregellijst nooit alle mogelijke reductiemaatregelen van een bedrijf kan bevatten. Elk bedrijf is uniek en heeft daardoor ook unieke mogelijkheden voor CO₂-reductie die niet in een generieke lijst te vangen zijn. Zeker wat betreft reducties in de keten (scope 3, materiaalgebruik) is de lijst nog niet uitontwikkeld. Juist daar zijn veel reductiemogelijkheden, maar deze zijn sterk afhankelijk van de positie en invloed van een bedrijf in de keten en daarom lastig algemeen te formuleren.

*Zeker
wat betreft
reducties in de
keten (scope
3, materiaal-
gebruik) is de
lijst nog niet
uitontwikkeld.
Juist daar zijn
veel reductie-
mogelijk-
heden.*

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

2016 was het eerste jaar dat het gebruik van de Maatregellijst een verplicht onderdeel vormde van de CO₂-Prestatieladder. De resultaten over dit jaar kunnen beschouwd worden als een soort nulmeting. Daardoor kan er nog niet veel gezegd worden in welke mate de Maatregellijst ook daadwerkelijk functioneert als referentie, als aanjager en als inspiratiebron. Wel ontstaat er nu inzicht welke maatregelen in het kader van de CO₂-Prestatieladder daadwerkelijk worden genomen. Uit dit inzicht zijn enkele conclusies te trekken:

1. VOOR EEN GROTE GROEP BEDRIJVEN IS ER **VERBETERPOTENTIEEL AANWEZIG**

Veel relatief eenvoudige reductie-maatregelen zijn door een groot aantal bedrijven nog niet, of op een weinig ambitieus niveau, ingevoerd. Zo gebruikt de helft van de bedrijven géén, of slechts voor minder dan de helft van hun elektriciteitsverbruik groene stroom. En binnen de activiteit ‘Materieel’, relevant voor de meeste bedrijven in de GWW-sector, zijn er nog veel relatief eenvoudige en vaak rendabele besparingsmogelijkheden te nemen, zoals bijvoorbeeld het actief monitoren van energiegebruik en het volgens fabrieksvoorschrift onderhouden van machines. De Maatregellijst maakt zichtbaar dat een grote groep bedrijven zonder grote investeringen meer en verdergaande reductiemaatregelen kan nemen.

Partijen die betrokken zijn bij de CO₂-Prestatieladder kunnen hierop inspelen:

Bedrijven op trede 5 van de ladder

De lijst biedt een groot aantal suggesties voor onderwerpen die bruikbaar zijn voor een ‘sectorbreed’ CO₂-emissiereductieprogramma, zoals bijvoorbeeld het stimuleren van:

- (tijdelijke) eigen **duurzame energieopwekking** op de bouwplaats;
- toepassing van **SEEMP** (Ship Energy Efficiency Management Plan) op alle waterbouwschepen;
- toepassing van een **effectieve monitoring** van brandstofgebruik van bouw- en GWW-materieel.

Opdrachtgevers

Behalve de maatregelen in de activiteiten ‘kantoren’ en ‘personenmobiliteit’ zijn vrijwel alle andere maatregelen relevant voor de uitvoering van projecten. Opdrachtgevers kunnen de Maatregellijst gebruiken in dialoog met aannemers en uitvoerders en bevragen welke maatregelen een aannemer wel of niet doorvoert in het project. Bij projecten die met gunningvoordeel zijn verkregen dient het uitvoerende bedrijf over een document te beschikken waarin staat aangegeven welke maatregelen op bedrijfsniveau in dit project van toepassing zijn en welke specifieke maatregelen in dit project worden getroffen. Dit document biedt

een goede basis voor de dialoog tussen opdrachtgever en opdrachtnemer (algemene eis par. 6.1.2, Handboek 3.0).

Certificerende Instellingen

Het kan voorkomen dat bedrijven weinig vooruitgang laten zien in de maatregelen die ze toepassen of in hun CO₂-reductie. De resultaten over 2016 laten zien dat er bij een aantal bedrijven nog relatief eenvoudige maatregelen genomen kunnen worden. De CI kan daarop wijzen, in samenhang met het certificeringsniveau en eerder door het bedrijf genomen maatregelen. De Maatregellijst kan suggesties opleveren voor nieuwe onderwerpen die een bedrijf kan aanpakken.

SKAO

Door middel van actieve communicatie over specifieke maatregelen kunnen bedrijven gestimuleerd worden om deze maatregelen te implementeren.

2. DOORONTWIKKELING NIEUWE MAATREGELLEN

Bij de lijst van zelf opgevoerde maatregelen worden diverse onderwerpen genoemd die potentieel aan de lijst toegevoegd kunnen worden, maar waarvoor meer uitwerking nodig is. Met name maatregelen voor de categorieën 'Scope 3' en 'Materiaalgebruik', blijken lastig te generaliseren. Dit geldt bijvoorbeeld voor onderwerpen als 'CO₂-arm beton' en 'hergebruik van materialen'. Uitwerking daarvan vergt ontwikkelingswerk, dat bijvoorbeeld onderwerp zou kunnen zijn van een ontwikkelproject (eis 4D) of van een initiatief vanuit een brancheorganisatie.

De resultaten over 2016 laten zien dat er bij een aantal bedrijven nog relatief eenvoudige maatregelen genomen kunnen worden.

COLOFON

Dit document is tot stand gekomen op basis van de gegevens in de Maatregellijst database per 1 januari 2017.

Tekst en analyses: SQ Consult, in opdracht van SKAO

Vormgeving: Autobahn

Uitgave: Maart 2017

Dit document staat niet op zichzelf. Zie ook onze website www.skao.nl voor meer informatie over de CO₂-Prestatieladder, de stichting, de laatste versie van het Handboek, brochure en een overzicht van alle gecertificeerde bedrijven en opdrachtgevers.

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.